

**ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT**

VƯƠNG THỊ VÂN ANH

**NGHIÊN CỨU, PHÁT HIỆN NHỮNG
BẤT CẬP TRONG CHẾ ĐỊNH THỪA KẾ
CỦA BỘ LUẬT DÂN SỰ 2005**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI - 2014

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

VƯƠNG THỊ VÂN ANH

**NGHIÊN CỨU, PHÁT HIỆN NHỮNG
BẤT CẬP TRONG CHẾ ĐỊNH THỪA KẾ
CỦA BỘ LUẬT DÂN SỰ 2005**

Chuyên ngành: Luật dân sự
Mã số: 60 38 30

LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT HỌC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: PGS.TS. PHÙNG TRUNG TẬP

HÀ NỘI - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi. Các số liệu và trích dẫn trong luận văn đảm bảo độ tin cậy, chính xác và trung thực. Những kết luận khoa học của luận văn chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Vương Thị Vân Anh

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa

Lời cam đoan

Mục lục

Danh mục các chữ viết tắt

MỞ ĐẦU 1

Chương 1 **Error! Bookmark not defined.**

CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA CHẾ ĐỊNH THỪA KẾ **Error! Bookmark not defined.**

1.1. KHÁI NIỆM, ĐẶC ĐIỂM PHÁP LUẬT VỀ THỪA KẾ Ở VIỆT NAM **Error! Bookmark not defined.**

1.1.1. Khái niệm Pháp luật về thừa kế **Error! Bookmark not defined.**

1.1.2. Đặc điểm Pháp luật thừa kế Việt Nam **Error! Bookmark not defined.**

1.2. NHỮNG NGUYÊN TẮC PHÁP LUẬT VỀ THỪA KẾ Ở VIỆT NAM **Error! Bookma**

1.2.1. Nguyên tắc pháp luật bảo hộ quyền thừa kế tài sản của công dân **Error! Bookmark not defined.**

1.2.2. Nguyên tắc bảo đảm quyền bình đẳng của công dân về thừa kế **Error! Bookmark n**

1.2.3. Nguyên tắc tôn trọng ý chí của người có quyền thừa kế **Error! Bookmark not d**

1.2.4. Nguyên tắc cá nhân người thừa kế phải còn sống vào thời điểm mở thừa kế **Error! Bookmark not defined.**

1.3. KHÁI QUÁT QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN CỦA PHÁP LUẬT VỀ THỪA KẾ Ở VIỆT NAM **Error! Bookmark not defined.**

1.3.1. Giai đoạn trước Cách mạng Tháng 8/1945 **Error! Bookmark not defined.**

1.3.2. Giai đoạn từ Cách mạng Tháng 8/1945 đến trước 01/7/1996 **Error! Bookmark n**

1.3.3. Giai đoạn từ 01/07/1996 đến nay **Error! Bookmark not defined.**

Kết luận Chương 1 **Error! Bookmark not defined.**

Chương 2: THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ THỪA KẾ Ở VIỆT NAM

2.1. PHÁP LUẬT VỀ THỪA KẾ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

2.1.1. Nhóm quy phạm pháp luật quy định những vấn đề chung về thừa kế **Error! Bookmark not defined.**

2.1.2. Nhóm quy phạm pháp luật quy định về thừa kế theo di chúc (bao gồm 28 điều, từ Điều 646 đến Điều 673 BLDS 2005). **Error! Bookmark not defined.**

2.1.3. Nhóm quy phạm pháp luật quy định thừa kế theo pháp luật **Error! Bookmark not defined.**

2.2. NHỮNG VƯỚNG MẮC TRONG ÁP DỤNG PHÁP LUẬT VỀ THỪA KẾ TRONG THỰC TIỄN XÉT XỬ VÀ GIẢI QUYẾT CÁC VỤ ÁN THỪA KẾ ...

2.2.1. Phần những quy định chung **Error! Bookmark not defined.**

2.2.2. Những quy định về Thừa kế theo Di chúc **Error! Bookmark not defined.**

2.2.3. Những quy định về Thừa kế theo pháp luật **Error! Bookmark not defined.**

2.2.4. Những quy định về thanh toán và phân chia di sản **Error! Bookmark not defined.**

Kết luận Chương 2 **Error! Bookmark not defined.**

Chương 3: GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ THỪA

KẾ Ở VIỆT NAM..... **Error! Bookmark not defined.**

3.1. NGƯỜI THỪA KẾ **Error! Bookmark not defined.**

3.2. TỪ CHỐI DI SẢN **Error! Bookmark not defined.**

3.3. VỀ THỜI HIỆU KHỞI KIẾN..... **Error! Bookmark not defined.**

3.4. THỪA KẾ THEO PHÁP LUẬT..... **Error! Bookmark not defined.**

3.4.1. Thừa kế thế vị..... **Error! Bookmark not defined.**

3.4.2. Quan hệ thừa kế giữa con riêng và bố dượng, mẹ kế **Error! Bookmark not defined.**

3.5. HẠN CHẾ PHÂN CHIA DI SẢN **Error! Bookmark not defined.**

3.6. THỪA KẾ THEO DI CHỨC **Error! Bookmark not defined.**

3.6.1. Truất quyền hưởng di sản của người thừa kế **Error! Bookmark not defined.**

3.6.2. Di sản dùng vào việc thờ cúng **Error! Bookmark not defined.**

3.7.	THỪA KẾ QUYỀN SỬ DỤNG ĐẤT	Error! Bookmark not defined.
3.8.	GIẢI QUYẾT THỪA KẾ CỔ PHẦN NGÂN HÀNG PHẢI PHÙ HỢP VỚI PHÁP LUẬT VÀ THỰC TIỄN	Error! Bookmark not defined.
3.8.1.	Xác định hình thức thừa kế và người thừa kế	Error! Bookmark not defined.
3.8.2.	Một số tồn tại thực tế thường gặp trong hồ sơ thừa kế cổ phần ngân hàng	Error! Bookmark not defined.
	KẾT LUẬN	Error! Bookmark not defined.
	DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	4

BẢNG CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Nội dung
BLDS	Bộ luật dân sự
CHXHCN	Cộng hòa xã hội chủ nghĩa
CNXH	Chủ nghĩa xã hội
DSTC	Di sản thờ cúng
HĐTP	Hội đồng thẩm phán
HNGĐ	Hôn nhân gia đình
HVLL	Hoàng Việt luật lệ
Luật HN & GD	Luật Hôn nhân và gia đình
NN	Nhà nước
NVTS	Nghĩa vụ tài sản
PLTK	Pháp lệnh thừa kế
PLVTK	Pháp luật về thừa kế
QTHL	Quốc triều hình luật
Quyết định	Quyết định
TAND	Tòa án nhân dân
TANDTC	Tòa án nhân dân tối cao
Ths	Thạc sỹ
Tổ tụng dân sự	Tổ tụng dân sự
Ts	Tiến sỹ
TTLK	Trung tâm lưu ký
UBND	Ủy ban nhân dân
XHCN	Xã hội chủ nghĩa

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong hệ thống pháp luật dân sự Việt Nam, Thừa kế là một trong những chế định có vai trò quan trọng trong việc dịch chuyển tài sản của người chết để lại cho những người thừa kế của họ theo di chúc hoặc theo quy định của pháp luật.

Có thể nói, Chế định Thừa kế trong Bộ luật Dân sự năm 2005 được Quốc hội khóa XI thông qua ngày 14/6/2005 và có hiệu lực từ ngày 01/01/2006 là một chế định khá hoàn chỉnh. Để đảm bảo việc thi hành Bộ luật, hiện nay Quốc hội, Ủy ban thường vụ Quốc hội và Chính phủ đang soạn thảo, chuẩn bị ban hành các luật chuyên ngành, các pháp lệnh và nghị định hướng dẫn thi hành. Tuy nhiên, chế định thừa kế trong Bộ luật Dân sự năm 2005 hiện nay vẫn chưa có kế hoạch sửa đổi, bổ sung hoặc xây dựng các văn bản dưới luật quy định chi tiết hay hướng dẫn thi hành. Trong khi đó, việc áp dụng chế định này trong thực tiễn vẫn còn gặp nhiều vướng mắc do đa số các vụ việc về thừa kế đều khá phức tạp, qui định của pháp luật trong việc điều chỉnh các quan hệ về thừa kế chưa thật sự đầy đủ và mang tính cụ thể nên quá trình áp dụng pháp luật về thừa kế để giải quyết các tranh chấp còn gặp nhiều khó khăn. Bên cạnh đó, sự phát triển mạnh mẽ từng ngày, từng giờ của đời sống kinh tế - xã hội của đất nước, nên pháp luật về thừa kế hiện hành vẫn chưa dự liệu hết những trường hợp, tình huống xảy ra trên thực tế. Một số quy định pháp luật về thừa kế chung chung, mang tính chất khung, chưa chi tiết, chưa rõ ràng, lại chưa có văn bản hướng dẫn thi hành cho từng vấn đề cụ thể. Theo thống kê của Ngành Tòa án nhân dân, hiện nay các tranh chấp về thừa kế có xu hướng ngày càng gia tăng và phức tạp hơn. Sự nhận thức không đầy đủ, việc áp dụng pháp luật về thừa kế không thống nhất giữa các cấp Tòa án làm cho việc giải quyết các tranh chấp thừa kế gặp nhiều khó khăn, thời gian

giải quyết kéo dài, vụ việc giải quyết không được triệt để, không giải quyết được dứt điểm được những mâu thuẫn về lợi ích của các bên tranh chấp, bên cạnh đó một số quyết định của cơ quan có thẩm quyền khi giải quyết các tranh chấp về thừa kế gây hoang mang cho người dân.

Nhu cầu cụ thể hóa và hoàn thiện các qui định của pháp luật về thừa kế là một nhu cầu cấp thiết. Việc tìm ra những vướng mắc, bất cập của chế định thừa kế trong Bộ luật dân sự năm 2005 là một việc làm thiết thực, nhằm hướng tới việc sửa đổi và hoàn thiện hơn nữa chế định thừa kế, đáp ứng được việc giải quyết các mâu thuẫn về thừa kế, đảm bảo việc giải quyết các tranh chấp về thừa kế nhanh chóng, hiệu quả, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của công dân.

Xuất phát từ những lý do trên, tác giả đã chọn vấn đề: "***Nghiên cứu, phát hiện những bất cập trong chế định thừa kế của Bộ luật dân sự 2005***" để làm đề tài luận văn thạc sĩ Luật học. Đây là một đề tài có ý nghĩa quan trọng cấp bách cả về phương diện lý luận cũng như thực tiễn.

2. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài

Thừa kế là một chế định quan trọng và phức tạp trong hệ thống pháp luật dân sự Việt Nam. Chế định này có lịch sử hình thành và phát triển khá phong phú. Do vậy, Thừa kế đã được nhiều nhà khoa học pháp lý quan tâm nghiên cứu.

Các đề tài nghiên cứu về Thừa kế khá nhiều và được thực hiện ở các cấp độ khác nhau như khóa luận tốt nghiệp, luận văn cao học, luận án tiến sĩ...

Trước khi BLDS được ban hành, đã có rất nhiều nghiên cứu về thừa kế dưới góc độ sách pháp luật thường thức như: "*Câu hỏi và giải đáp PLTK*" năm 1994 của Luật sư Lê Kim Quế; "*Hỏi đáp về PLTK*" năm 1995 của Trần Hữu Bền và TS. Đinh Văn Thành.

Sau khi BLDS 1995 được ban hành thì việc nghiên cứu đề tài về Thừa kế vẫn nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Có rất nhiều tác giả nghiên cứu về

Thừa kế để làm luận văn thạc sĩ, tiến sĩ. Tiêu biểu là: TS. Phùng Trung Tập với đề tài "*Thừa kế theo pháp luật của công dân Việt Nam*" năm 2001; TS. Phạm Ánh Tuyết với đề tài "*Thừa kế theo di chúc theo quy định BLDS Việt Nam*" năm 2003; Ths. Nguyễn Hải An nghiên cứu đề tài "*Một số vấn đề về thời hiệu khởi kiện về thừa kế trong pháp luật dân sự Việt Nam*" năm 2004; Ths. Nguyễn Hồng Nam nghiên cứu đề tài "*Các điều kiện có hiệu lực di chúc*" năm 2005... Ngoài ra, đề tài về Thừa kế còn được nghiên cứu và đăng trên các báo, tạp chí như Tạp chí Luật học, Tạp chí Tòa án nhân dân, Đặc san khoa học pháp lý... Tuy nhiên, những công trình nghiên cứu của các tác giả nói trên mới dừng lại phân tích các quy định của pháp luật về Thừa kế ở một góc độ, một khía cạnh nhất định. Các công trình nghiên cứu dưới góc độ lý luận hoàn thiện PLVTK còn ít, chưa có tính chất hệ thống, khái quát. Vì vậy, có thể khẳng định rằng, luận văn này là một công trình khoa học đầu tiên, nghiên cứu chuyên sâu phát hiện những vướng mắc, bất cập trong chế định thừa kế của BLDS năm 2005 là một đề tài hoàn toàn độc lập, không có sự trùng lặp với bất kỳ một công trình nào của người khác.

3. Mục đích, nhiệm vụ và phạm vi nghiên cứu của luận văn

* **Mục đích:** Phân tích cơ sở lý luận chế định thừa kế trong BLDS năm 2005 và đánh giá thực trạng PLVTK ở Việt Nam hiện nay. Trên cơ sở đó, nêu lên những quan điểm, giải pháp nhằm hoàn thiện PLVTK ở nước ta hiện nay.

*** Nhiệm vụ của luận văn**

Luận văn có nhiệm vụ phân tích những quy định của pháp luật về Thừa kế trong BLDS năm 2005 để tìm ra những vướng mắc, bất cập của chế định này. Qua đó, đưa ra những giải pháp nhằm hoàn thiện.

*** Phạm vi nghiên cứu**

Luận văn chỉ tập trung nghiên cứu các vấn đề lý luận, nội dung, bản chất quy định của pháp luật về Thừa kế trong BLDS năm 2005 nhằm phát hiện ra những vướng mắc, bất cập của chế định thừa kế.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Toan Ánh (1998), *Phong tục thờ cúng trong gia đình Việt Nam*, Nxb Đồng Tháp.
2. Trần Hữu Biên và TS. Đinh Văn Thanh (1995), *Hỏi đáp về pháp luật về thừa kế*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
3. Bộ Chính trị (2005), *Nghị quyết 48 về chiến lược xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam đến năm 2010*, Hà Nội.
4. *Bộ dân luật Bắc Kỳ 1931*, Hà Nội.
5. *Bộ dân luật Trung Kỳ 1936* (Hoàng Việt Trung Kỳ Hộ luật),
6. *Bộ luật Dân sự Nhật Bản* (1995), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. *Bộ luật Dân sự Pháp*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
8. *Bộ luật Dân sự thương mại Thái Lan*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
9. *Bộ luật giản yếu Nam Kỳ năm 1883*.
10. *Bộ luật Sài Gòn năm 1972*.
11. Bộ Tư pháp (1995), *Tài liệu tham khảo cho Ban soạn thảo Bộ luật Dân sự 1995, Bộ luật Dân sự bang Quebec Canada*, Hà Nội.
12. Bộ Tư pháp (1998), *Một số vấn đề về pháp luật dân sự Việt Nam từ thế kỷ XV đến thời Pháp thuộc*, Viện Nghiên cứu khoa học pháp lý, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
13. Bộ Tư pháp (2001), *Bình luận khoa học Bộ luật Dân sự Việt Nam*, Viện Nghiên cứu khoa học pháp lý, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
14. Bộ Tư pháp (2005), *Bản thuyết minh về dự thảo Bộ luật Dân sự nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*, Hà Nội.
15. C.Mác - Ph.Ăngghen (1984), *Tuyển tập, tập 6*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
16. C.Mác - Ph.Ăngghen (1986), *Tuyên ngôn Đảng Cộng sản*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
17. Văn Lượng Cao (1995), *Lịch sử Việt Nam 1954-1965*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.

18. Chính phủ (1996), *Nghị định số 76/CP, ngày 29-11-1996 hướng dẫn thi hành một số quy định về quyền tác giả trong Bộ luật Dân sự*, Hà Nội.
19. Chính phủ (1999), *Nghị định về phương thức trả nhà ở số 25/1999/NĐ-CP, ngày 19-10-1999*, Hà Nội.
20. Chính phủ (2000), *Nghị định của Chính phủ quy định chi tiết về đăng ký kết hôn theo Nghị quyết số 35/2000/QH10 của Quốc hội về việc thi hành Luật Hôn nhân và gia đình*, Hà Nội.
21. Chính phủ (2004), *Nghị định số 181/2004/NĐ-CP 2004 của Chính phủ ngày 29/10/ về thi hành Luật Đất đai năm 2003*, Hà Nội.
22. Chính phủ, (2005) *Nghị định số 158/2005/NĐ-CP của Chính phủ về đăng ký và quản lý hộ tịch* ngày 27-12-2005, Hà Nội
23. *Chính quyền thuộc địa ở Việt Nam* (1968), Nxb Sử học, Hà Nội.
24. Đỗ Văn Chinh (10-2006), "Di sản không có người thừa kế hoặc từ chối nhận di sản - vấn đề cần có hướng dẫn", *Tạp chí Tòa án nhân dân*, (20), Hà Nội.
25. Phan Huy Chú (1992), *Lịch triều Hiến chương loại chí*, Bản dịch XLII, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
26. Chế Mỹ Phương Đài (1997), *Thừa kế theo pháp luật trong Bộ luật Dân sự*, Luận văn thạc sĩ Luật, Viện Nghiên cứu Nhà nước và pháp luật, Hà Nội.
27. Đảng Cộng sản Việt Nam (1996), *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VIII*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
28. Đảng Cộng sản Việt Nam (2000), *Các Nghị quyết của Trung ương Đảng 1996-1999*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
29. Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
30. Đảng Cộng sản Việt Nam (2005), *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
31. Nguyễn Ngọc Điện (2001), *Bình luận khoa học về thừa kế trong Bộ luật Dân sự*, Nxb Trẻ, thành phố Hồ Chí Minh.

32. Trần Ngọc Đường (1998), *Lý luận chung về nhà nước pháp luật*, Tập 1, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
33. Dương Đăng Huệ (2000), *Hoàn thiện pháp luật về hợp đồng ở Việt Nam*, Luận án tiến sĩ Luật, trường Đại học luật Hà Nội, Hà Nội
34. Trần Thị Huệ (2006), "Di sản thừa kế trong pháp luật dân sự của một số nước trên thế giới", *Tạp chí Nhà nước và pháp luật*, (10), tr.78, Hà Nội.
35. Trần Thị Huệ (2006), "Một số vấn đề về xác định di sản thừa kế", *Tạp chí Tòa án nhân dân*, (16), tr.2, Hà Nội.
36. Thái Công Khanh (2006), "Những khó khăn, vướng mắc trong việc thực hiện điều 679 Bộ luật Dân sự về quan hệ thừa kế giữa con riêng và bố dượng, mẹ kế", *Tạp chí Tòa án nhân dân*, (16), tr.17, Hà Nội.
37. Thái Công Khanh (2006), "Phương pháp giải quyết xung đột pháp luật về thừa kế", *Tạp chí Tòa án nhân dân*, (20), tr.42, Hà Nội.
38. Dã Lan - Nguyễn Đức Dụ (1992), *Gia phả, khảo du và thực hành*, Nxb Văn hóa, Hà Nội.
39. Phan Huy Lê (chủ biên) (1971), *Lịch sử Việt Nam*, tập I, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
40. Phan Huy Lê (chủ biên), *Lịch sử Việt Nam* (1971), tập II, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
41. Ngô Sỹ Liên (1994), *Đại Việt sử ký toàn thư*, (Tập 1, 2, 3), Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
42. Trần Đức Linh (1974), *Danh từ pháp luật lược giải*, Nxb Khai Trí, Sài Gòn.
43. Nguyễn Văn Mạnh (2000), *Thừa kế quyền sử dụng đất*, Luận văn thạc sĩ Luật, Đại học quốc gia Hà Nội-Trường Đại học khoa học xã hội và nhân văn.
44. Vũ Văn Mẫn (1970), *Cổ luật Việt Nam lược khảo*, Nxb Sài Gòn.
45. Vũ Văn Mẫn (1972), *Cổ luật Việt Nam thông khảo*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
46. Vũ Văn Mẫn (1972), *Dân luật lược giảng*, (Quyển I), Khoa Luật Đại học Sài Gòn, Nxb Sài Gòn.

47. Vũ Văn Mẫu (1975), *Cổ luật Việt Nam và tư pháp sử diễn giảng*, Quyển I, Tập 1, Nxb Sài Gòn.
48. Hồ Chí Minh (1950), *Sắc lệnh số 97/SL, ngày 22-5-1950 sửa đổi một số quy lệ và chế định trong dân luật*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
49. Nguyễn Hồng Nam (2005), *Các điều kiện có hiệu lực của di chúc*, Luận văn thạc sĩ Luật, Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
50. Ph.Ăngghen (1961), *Nguồn gốc của gia đình, của chế độ tư hữu và của nhà nước*, Nxb Sự thật, Hà Nội.
51. Ph.Ăngghen, *Tuyển tập*, Tập 16, Nxb Sự thật, Hà Nội.
52. Phạm Thị Phương (2004), *Hoàn thiện pháp luật về quyền sở hữu có yếu tố nước ngoài*, Luận văn thạc sĩ Luật, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội.
53. Lê Kim Quế (1994), *90 câu hỏi - đáp pháp luật về thừa kế*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
54. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1946), *Hiến pháp 1946*, Hà Nội.
55. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1959), *Hiến pháp 1959*, Hà Nội.
56. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1959), *Luật Hôn nhân và gia đình*, Hà Nội.
57. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1980), *Hiến pháp 1980*, Hà Nội.
58. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1986), *Luật Hôn nhân và gia đình*, Hà Nội.
59. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1993), *Luật Đất đai*, Hà Nội.
60. Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1995), *Bộ luật Dân sự của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*, Hà Nội.

61. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1996), *Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật* ngày 12 tháng 11 năm 1996, Hà Nội.
62. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (1998), *Luật Đất đai*, Hà Nội.
63. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2000), *Luật Hôn nhân và gia đình*, Hà Nội.
64. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2000), *Nghị quyết số 35/2000/QH10, ngày 9-6-2000 về việc thi hành Luật Hôn nhân và gia đình*, Hà Nội.
65. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2001), *Hiến pháp 1992 và sửa đổi 2001*, Hà Nội.
66. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2003), *Luật Đất đai*, Hà Nội.
67. Quốc hội Nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2005), *Bộ luật Dân sự của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*, Hà Nội.
68. Trần Văn Quý (2006), *Hoàn thiện pháp luật về bảo hiểm thất nghiệp ở Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ Luật, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội.
69. Lê Minh Tâm (2003), *Xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam*, Sách chuyên khảo, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
70. Hà Văn Tấn, Trần Quốc Vượng (1963), *Lịch sử chế độ phong kiến Việt Nam*, tập 1, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
71. Phùng Trung Tập (2001), *Thừa kế theo pháp luật của công dân Việt Nam*, Luận án tiến sĩ Luật, trường Đại học Luật Hà Nội, Hà Nội.
72. Tòa án Nhân dân tối cao (1959), *Chỉ thị số 772-CT/TATC về việc đình chỉ áp dụng luật lệ của đế quốc và phong kiến*, Hà Nội.
73. Tòa án Nhân dân tối cao (1968), *Thông tư số 594-NCPL, ngày 27-8-1968 hướng dẫn giải quyết tranh chấp về quyền thừa kế*, Hà Nội.

74. Tòa án Nhân dân tối cao (1972), *Thông tư số 02-TATC, ngày 2-8-1972 về thừa kế di sản của liệt sĩ*, Hà Nội.
75. Tòa án Nhân dân tối cao (1981), *Thông tư số 81-TANDTC, ngày 24-7-1981 hướng dẫn giải quyết các tranh chấp về thừa kế*, Hà Nội.
76. Tòa án Nhân dân tối cao (2005), *Báo cáo tổng kết công tác tòa án toàn quốc năm 2005 và phương hướng nhiệm vụ ngành Tòa án năm 2006*, Hà Nội.
77. Phạm Ánh Tuyết (2003), *Thừa kế theo di chúc trong Bộ luật Dân sự Việt Nam*, Luận án tiến sĩ luật, trường Đại học Luật Hà Nội, Hà Nội.
78. Ngô Trung Thành (2006), *Hoàn thiện pháp luật về trưng cầu ý dân*, Luận văn thạc sĩ Luật, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội.
79. Trần Phương (chủ biên) (1968), *Cải cách ruộng đất ở Việt Nam (1968)*, Nxb Khoa học, Hà Nội.
80. Trường Đại học Luật Hà Nội (1999), *Giáo trình Luật dân sự*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
81. Trường Đại học Luật Hà Nội (1999), *Giáo trình Luật Hôn nhân và gia đình Việt Nam*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
82. Trường Đại học Luật Hà Nội (1999), *Từ điển giải thích luật ngữ luật học* Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
83. Trường Đại học Luật Hà Nội (2001), *Giáo trình Luật La Mã*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
84. Trường Đại học Luật Hà Nội (2006), *Giáo trình Luật dân sự*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
85. Trường Đại học Luật Hà Nội (2006), *Giáo trình lý luận chung nhà nước và pháp luật*, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội.
86. Trường Đại học Luật thành phố Hồ Chí Minh (1999), *Luật La Mã, thành phố Hồ Chí Minh*.

87. Ủy ban Thường vụ Quốc hội (1990), *Pháp lệnh thừa kế*, (30-8-1990), Hà Nội
88. Ủy ban Thường vụ Quốc hội (1998), *Nghị quyết về giao dịch dân sự về nhà ở được xác lập trước ngày 1-7-1991*, số 58/1999/NQ-UBTVQH10, Hà Nội
89. Viện Kiểm sát nhân dân tối cao (1999), *Thông tư liên tịch số 01/1999/TTLT-TANDTC, hướng dẫn một số quy định tại Nghị quyết số 58/1998/NQ-UBTVQH10*, Hà Nội.
90. Viện Nhà nước và Pháp luật (1994), *Tập bài giảng Lịch sử nhà nước và pháp luật Việt Nam*, Hà Nội.
91. Viện sử học Việt Nam (1991), *Bộ Quốc triều hình luật 1428*, Nxb Pháp lý, Hà Nội.
92. Nguyễn Thị Vĩnh (1996), *Thừa kế theo pháp luật trong Bộ luật Dân sự Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ luật, Trường Đại học Luật Hà Nội, Hà Nội.